

Огляд підходів до організації базової загальновійськової підготовки військовослужбовців, призваних по мобілізації, на особливий період

An Overview of Approaches to Organizing Basic Military Training for Service Members Called up under Mobilization During a State of Emergency

Володимир Харабара

Corresponding author: кандидат військових наук, доцент, заступник начальника кафедри, e-mail: ivanovuth@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7912-6578>

Віталій Безуглий

доктор філософії, професор, e-mail: shturmanf7@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5051-5676>

Оксана Ключак

старший викладач, e-mail: oksanaksenofontik@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3422-3379>

Volodymyr Kharabara

Corresponding author: PhD in Military Science, Associate Professor, e-mail: ivanovuth@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7912-6578>

Vitalii Bezuhlyi

Ph.D., Professor of the Department, e-mail: shturmanf7@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5051-5676>

Oksana Klyuchak

Senior Lecturer of the Department, e-mail: oksanaksenofontik@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3422-3379>

Національний університет оборони, м. Київ, Україна

National Defence University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Received: April 18, 2026 | Revised: April 27, 2026 | Accepted: April 30, 2026

УДК: 355.5:355.2

DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2026.16.2.12>

Мета роботи. Узагальнити та проаналізувати сучасні підходи до організації базової загальновійськової підготовки військовослужбовців, призваних на військову службу за призовом по мобілізації, на особливий період, та сформувати теоретичну рамку її розвитку.

Метод дослідження. Дослідження виконано із застосуванням системного, структурно-функціонального та порівняльного підходів; використано методи аналізу наукових джерел, узагальнення, класифікації та теоретичного моделювання.

Результати дослідження. Виокремлено основні підходи до організації базової загальновійськової підготовки (інституційний, функціональний, компетентнісний, ресурсний), здійснено їх порівняльний аналіз та визначено обмеження їх застосування в умовах підготовки військовослужбовців, призваних на військову службу за призовом по мобілізації, на особливий період. Встановлено, що система БЗВП характеризується фрагментарністю керівництва, нерівномірністю ресурсного забезпечення та варіативністю якості підготовки.

Теоретична цінність дослідження. Обґрунтовано підхід до розгляду базової загальновійськової підготовки як процесу трансформації цивільної особи у військовослужбовця в умовах обмеженого часу та підвищених вимог до результатів підготовки.

Практична цінність дослідження. Визначено напрями удосконалення організації базової загальновійськової підготовки, зокрема щодо підвищення узгодженості її складових, підвищення рівня інструкторсько-викладацького складу, стандартизації навчального процесу та раціонального використання ресурсів.

Оригінальність/Цінність. Полягає у системному узагальненні підходів до організації базової загальновійськової підготовки військовослужбовців, призваних на військову службу за призовом по мобілізації, на особливий період, та формуванні інтегрованої теоретичної рамки її розвитку.

Подальші дослідження. Доцільно спрямувати на емпіричну перевірку запропонованих положень і розроблення інструментів оцінювання ефективності базової загальновійськової підготовки.

Тип статті. Оглядова.

Purpose. The purpose of the study is to generalize and analyze contemporary approaches to organizing basic military training of service members conscripted through mobilization during a special period, and to develop a theoretical framework for its advancement.

Method. The study was conducted using systemic, structural-functional, and comparative approaches. The methods of scientific literature analysis, generalization, classification, and theoretical modeling were applied.

Findings. The main approaches to organizing basic military training (institutional, functional, competency-based, and resource-based) were identified. A comparative analysis of these approaches was carried out, and the limitations of their application under conditions of training mobilized service members during a special period were determined. It was established that the system of basic military training is characterized by fragmented governance, uneven resource provision, and variability in training quality.

Theoretical Implications. A conceptual approach is substantiated, according to which basic military training is considered as a process of transforming a civilian into a service member under conditions of limited time and increased performance requirements.

Practical implications. The study identifies directions for improving the organization of basic military training, including enhancing the coherence of its components, improving the quality of the instructor staff, standardizing the training process, and optimizing the use of resources.

Originality/Value. The originality of the study lies in the systematic generalization of approaches to organizing basic military training of mobilized service members during a special period and in the development of an integrated theoretical framework for its advancement.

Future research. Further research should focus on the empirical validation of the proposed provisions and the development of tools for assessing the effectiveness of basic military training.

Papertype. Review article.

Ключові слова: базова загальновійськова підготовка, організація, планування, забезпечення, керівництво, інструкторсько-викладацький склад, оцінювання. **Key words:** Basic Military Training, Organization, Planning, Support, Command and Control, Instructor Staff, Assessment.

Вступ

Сучасні умови ведення бойових дій високої інтенсивності зумовлюють зростання ролі швидкої та якісної підготовки військовослужбовців, призваних на військову службу за призовом по мобілізації, на особливий період. У цих умовах базова загальновійськова підготовка (далі – БЗВП) набуває ключового значення як етап, що забезпечує формування первинних військово-професійних компетентностей та інтеграцію особи у військове середовище. Вона виступає не лише початковою фазою навчання, а й фундаментом подальшої військово-професійної діяльності, визначаючи здатність військовослужбовця ефективно діяти в умовах сучасного бою.

Особливістю БЗВП мобілізованих військовослужбовців є поєднання обмежених термінів підготовки, відмінностей мобілізованих та необхідності досягнення визначеного рівня готовності у стислий час. Такі відмінності проявляються як у фізичній підготовленості, так і в рівні попереднього досвіду, психологічній готовності та здатності до навчання. Водночас обмеженість часу не дозволяє компенсувати ці відмінності традиційними освітніми засобами, що підвищує значущість організації підготовки як системного чинника. Це зумовлює підвищені вимоги до організації підготовки, зокрема до її планування, ресурсного забезпечення, підготовленості інструкторсько-викладацького складу та управління навчальним процесом. Важливо підкреслити, що у даному випадку йдеться не лише про формальну організацію занять, а про побудову цілісної системи, яка забезпечує узгодженість усіх складових підготовки та їх орієнтацію на досягнення кінцевого результату.

У вітчизняних дослідженнях питання організації військової підготовки розглядається як складна багаторівнева система. Зокрема, у роботах Георгадзе О. (2022) враховується вплив суб'єктів підготовки на проведення навчання об'єктами підготовки, що забезпечує підвищення ефективності об'єднаної підготовки. Такий підхід дозволяє розглядати організацію підготовки як результат взаємодії різних рівнів управління, кожен із яких виконує визначені функції та впливає на кінцевий результат.

Камалов Є. (2025) акцентує увагу на функціональній організації підготовки, підкреслюючи значення укомплектування інструкторами, достатнього матеріально-технічного забезпечення та належної міжвідомчої координації. При цьому особлива увага приділяється саме узгодженості дій різних суб'єктів підготовки, що дозволяє забезпечити безперервність навчального процесу та підвищити його ефективність.

У дослідженні Ніколайчук О. & Георгадзе О. (2024) розглядається оцінювання ефективності БЗВП через показники організації підготовки: планування, забезпечення та керівництво, що дозволяє визначити її ефективність не лише за кінцевими результатами, а й за характеристиками процесу. Такий підхід є принципово важливим, оскільки дозволяє виявляти проблемні аспекти підготовки ще на етапі її організації, що створює передумови для своєчасного коригування.

Разом із тим у роботі Мажаровського В., Годзя С. & Колесника О. (2024) підкреслюється необхідність змін щодо планування й побудови навчально-виховного процесу військ (сил), вибору оптимальних термінів їх підготовки, форм і методів навчання і виховання, аналізу й упровадження досвіду підготовки в бойових умовах. Це свідчить про необхідність адаптації системи підготовки до реальних умов ведення бойових дій.

Дослідження, присвячені рівню компетентностей змінного складу навчального центру, також підтверджують вирішальну роль кадрового компонента у забезпеченні якості підготовки (Винокуров Д., 2022). При цьому особливого значення набуває не лише кількісний,

а й якісний склад інструкторів, їх здатність передавати практичний досвід та адаптувати навчальний процес до конкретних умов.

Шевчук В. та ін. (2020) підкреслюють роль організаційно-управлінських механізмів у забезпеченні ефективності підготовки підрозділів, що підтверджує важливість системного підходу до організації БЗВП

У міжнародних дослідженнях підготовка військовослужбовців розглядається через призму стандартизації навчання та орієнтації на результати. Зокрема, дослідження Шемчука В. та ін. (2025) базується на сучасних педагогічних підходах, особливо інтеграції технологій, які покращують успішність, розвивають навички та зменшують стрес. Це дозволяє розширити уявлення про можливі напрями удосконалення підготовки.

Незважаючи на значну кількість досліджень, більшість із них зосереджені на окремих аспектах підготовки та не формують цілісного уявлення про організацію БЗВП як інтегрованого процесу. Особливо це стосується підготовки військовослужбовців, призваних за мобілізацією, де поєднуються високі вимоги до результатів із обмеженими можливостями їх досягнення.

Таким чином, виникає наукова проблема, що полягає у відсутності узгодженого підходу до організації БЗВП військовослужбовців, призваних на військову службу за призовом по мобілізації, на особливий період, як цілісної системи.

Актуальність дослідження визначається необхідністю систематизації існуючих підходів до організації БЗВП та їх адаптації до умов підготовки військовослужбовців, призваних на військову службу за призовом по мобілізації, на особливий період.

Метою статті є узагальнення та аналіз сучасних підходів до організації БЗВП військовослужбовців, призваних на військову службу за призовом по мобілізації, на особливий період, та формування теоретичної рамки її розвитку.

Наукова новизна дослідження полягає у системному узагальненні підходів до організації БЗВП військовослужбовців, призваних за мобілізацією, та обґрунтуванні її розгляду як інтегрованого процесу трансформації цивільної особи у військовослужбовця в умовах обмеженого часу та підвищених вимог до результатів підготовки.

Для досягнення поставленої мети у дослідженні використано системний, структурно-функціональний та порівняльний підходи, а також методи аналізу наукових джерел, узагальнення, класифікації та теоретичного моделювання.

Результати

Порівняльний аналіз підходів до організації БЗВП здійснювався за такими критеріями: орієнтація підготовки (на управління, процес, результат або ресурси); характер організації навчального процесу; рівень гнучкості системи; можливість застосування в умовах обмеженого часу підготовки; ступінь впливу на кінцевий результат підготовки.

1. Аналіз підходів до організації БЗВП

У результаті аналізу сучасних наукових досліджень встановлено, що організація БЗВП військовослужбовців, призваних на військову службу за призовом по мобілізації, на особливий період, розглядається в межах кількох концептуальних підходів, які відображають різні аспекти цього процесу. При цьому кожен із підходів формує власне бачення сутності організації підготовки, її структури та критеріїв ефективності.

Зокрема, інституційний підхід акцентує увагу на ролі органів військового управління, нормативно-правового забезпечення та організаційних структур навчальних частин (центрів підготовки). У межах цього підходу організація підготовки розглядається як функція управління, що передбачає визначення цілей, розподіл відповідальності та контроль за виконанням завдань [8]. Важливою перевагою цього підходу є забезпечення керованості процесу підготовки, однак його застосування може бути обмеженим через недостатню гнучкість.

Функціональний підхід орієнтований на організацію заходів підготовки. Він передбачає детальну регламентацію процесів планування, проведення занять та контролю результатів. У цьому випадку ефективність підготовки визначається якістю реалізації функцій підготовки, що дозволяє забезпечити певний рівень стандартизації [9]. Водночас відсутність належної координації між окремими функціями може призводити до фрагментарності підготовки.

Компетентнісний підхід передбачає орієнтацію на досягнення визначених результатів навчання. У межах цього підходу основна увага приділяється формуванню конкретних компетентностей, що забезпечують здатність військовослужбовця виконувати завдання за призначенням [10]. Разом із тим реалізація цього підходу в умовах обмеженого часу підготовки є складною, оскільки потребує чіткого визначення пріоритетних компетентностей.

Ресурсний підхід розглядає підготовку через призму забезпеченості навчальною матеріально-технічною базою, матеріально-технічними та фінансовими ресурсами, а також укомплектованістю інструкторсько-викладацького складу [11]. Він дозволяє оцінити можливості системи підготовки, однак не визначає її цілей і змісту.

Таким чином, встановлено, що кожен із підходів відображає окремий аспект організації БЗВП та не забезпечує її цілісного розгляду, що обумовлює необхідність їх інтеграції.

2. Порівняльний аналіз підходів до організації БЗВП

Проведене порівняння підходів за критеріями організації підготовки (цілі, заходи, ресурси, керівництво), представлених у табл. 1, показало, що між ними існують суттєві відмінності у визначенні пріоритетів організації підготовки, а також у способах досягнення поставлених цілей. Зазначені відмінності мають принципове значення, оскільки вони визначають логіку побудови системи підготовки та впливають на її ефективність.

Таблиця 1: Порівняльна характеристика підходів до організації БЗВП

Підхід	Основний фокус	Сильні сторони	Обмеження	Особливості застосування для БЗВП
Інституційний	Органи військового управління, нормативна база	Чіткість структури, керованість	Низька гнучкість	Ускладнює швидку адаптацію підготовки
Функціональний	Заходи підготовки	Гнучкість, адаптивність	Фрагментарність	Потребує узгодження з іншими елементами
Компетентнісний	Результати навчання	Орієнтація на результат	Складність реалізації в обмежений час	Потребує пріоритизації компетентностей
Ресурсний	Забезпечення	Об'єктивна оцінка можливостей	Не визначає цілі підготовки	Обмежує масштаби і якість підготовки

Джерело: Складено автором на основі (1-4, 9)

Інституційний підхід, орієнтований на органи військового управління та нормативну базу, забезпечує чіткість структури та керованість процесу підготовки. Він дозволяє встановити визначені правила організації навчання, розподілити відповідальність між суб'єктами підготовки та забезпечити контроль за виконанням поставлених завдань. Водночас його застосування обмежується низькою гнучкістю, що ускладнює швидку адаптацію підготовки до змін обстановки та специфіки контингенту.

Функціональний підхід, який зосереджується на заходах підготовки, характеризується більшою гнучкістю та адаптивністю. Він дозволяє змінювати структуру та зміст підготовки залежно від умов її проведення, що є важливим у контексті БЗВП. Проте відсутність достатньої узгодженості між окремими функціями підготовки може призводити до фрагментарності навчального процесу та зниження його ефективності.

Компетентнісний підхід забезпечує орієнтацію на кінцевий результат підготовки, що виражається у сформованих компетентностях військовослужбовців. Його перевагою є можливість чіткого визначення цілей підготовки та оцінювання її ефективності. Разом із тим реалізація цього підходу в умовах обмеженого часу є складною, оскільки потребує пріоритизації компетентностей та оптимізації навчального процесу.

Ресурсний підхід дозволяє оцінити можливості системи підготовки через рівень забезпеченості навчальною матеріально-технічною базою, матеріально-технічними та фінансовими ресурсами. Він забезпечує об'єктивність у визначенні меж підготовки, однак не визначає її змісту та цілей, що обмежує його самостійне застосування.

Таким чином, аналіз даних, наведених у табл.1, свідчить, що жоден із підходів не має лише переваг, а характеризується як перевагами, так і обмеженнями, які необхідно враховувати при організації БЗВП. Жоден із підходів не забезпечує повноти охоплення всіх аспектів підготовки, що підтверджує необхідність їх комплексного застосування.

Виявлені особливості узгоджуються з результатами дослідження [3], у якому підкреслюється вплив організаційних і ресурсних чинників на ефективність підготовки. Це свідчить про те, що ефективність БЗВП визначається не лише змістом навчання, а й умовами її організації.

Узагальнення результатів порівняння показало, що ізольоване застосування зазначених підходів призводить до розбалансування системи підготовки, що проявляється у невідповідності між цілями, ресурсами та результатами підготовки.

3. Виявлені обмеження організації БЗВП

На основі проведеного аналізу встановлено, що організація БЗВП характеризується рядом системних обмежень, які мають комплексний характер і взаємопов'язані між собою. Ці обмеження не є ізольованими, а формують сукупний вплив на ефективність підготовки.

До основних з них належать:

фрагментарність керівництва підготовкою, що проявляється у недостатній координації між різними рівнями управління;

нерівномірність ресурсного забезпечення, яка призводить до різної якості підготовки в різних навчальних частинах (центрах підготовки підрозділів);

варіативність рівня підготовки інструкторсько-викладацького складу, що безпосередньо впливає на якість навчального процесу;

відсутність єдиних підходів до стандартизації навчального процесу, що ускладнює забезпечення однакового рівня підготовки військовослужбовців.

Аналіз показує, що зазначені обмеження мають системний характер, оскільки вони взаємно підсилюють один одного. Наприклад, недостатній рівень ресурсного забезпечення може ускладнювати реалізацію функціонального підходу, а фрагментарність керівництва — знижувати ефективність інституційного підходу.

Встановлено, що наявність таких обмежень призводить до зниження узгодженості між складовими підготовки, що, у свою чергу, негативно впливає на її ефективність.

4. Узагальнення результатів дослідження

Узагальнення отриманих результатів дозволило встановити, що ефективність БЗВП визначається не окремими елементами системи, а ступенем їх узгодженості. До таких елементів належать керівництво підготовкою, організація навчального процесу, підготовленість інструкторсько-викладацького складу та ресурсне забезпечення.

На цій основі обґрунтовано доцільність інтеграції інституційного, функціонального, компетентнісного та ресурсного підходів у межах системи БЗВП. Така інтеграція дозволяє забезпечити баланс між управлінням, процесами, результатами та ресурсами підготовки.

Отримані результати дозволили сформулювати положення про те, що БЗВП доцільно розглядати як процес трансформації цивільної особи у військовослужбовця. У цьому контексті організація підготовки виступає механізмом забезпечення цієї трансформації, а її ефективність визначається здатністю системи забезпечити необхідний рівень підготовленості в умовах обмеженого часу.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення організації підготовки, зокрема шляхом підвищення узгодженості її складових, підвищення рівня інструкторсько-викладацького складу та оптимізації використання ресурсів.

Обговорення

Отримані результати свідчать, що організація БЗВП військовослужбовців, призваних на військову службу за призовом по мобілізації, на особливий період, формується на перетині кількох теоретичних підходів, кожен із яких відображає окремий аспект цього процесу. Така багатовимірність дозволяє розглядати БЗВП не як сукупність ізольованих елементів, а як складну багатовимірну систему.

1. Щодо характеру організації БЗВП

У наукових дослідженнях підготовка військовослужбовців часто розглядається або як управлінський процес, або як освітній процес. У першому випадку акцент робиться на організації та керівництві, у другому – на досягненні результатів навчання.

Разом із тим результати проведеного аналізу дозволяють зробити висновок, що така дихотомія є умовною. У реальних умовах підготовки військовослужбовців, призваних по мобілізації, на особливий період, ці аспекти є взаємопов'язаними і взаємозалежними. Організація підготовки не може бути ефективною без урахування її освітнього змісту, а освітній процес — без належної організації. Організація БЗВП мобілізованих військовослужбовців не зводиться до жодного з цих підходів окремо, оскільки в умовах обмеженого часу підготовки ефективність визначається не окремими елементами, а характером їх взаємодії.

Таким чином, доцільно розглядати організацію БЗВП як інтегрований процес, що поєднує управлінські рішення, навчальні процеси та ресурсне забезпечення.

2. Співвідношення підходів до організації підготовки

Порівняльний аналіз показує, що кожен із підходів відіграє важливу роль у забезпеченні ефективності підготовки, однак жоден із них не є самодостатнім.

Інституційний підхід забезпечує нормативну визначеність, однак не враховує динамічність умов її реалізації. Функціональний підхід забезпечує гнучкість, але потребує координації. Компетентнісний підхід орієнтований на результат підготовки, але його реалізація ускладнюється через обмежені часові ресурси. Ресурсний підхід визначає можливості, але не задає цілі.

Це дозволяє зробити висновок, що ефективна організація БЗВП можлива лише за умови поєднання зазначених підходів. Отже, кожен із підходів є необхідним, але недостатнім для ефективної організації БЗВП.

3. Узгодженість як ключовий чинник

Отримані результати дозволяють уточнити роль взаємодії між компонентами підготовки. На відміну від підходів, які акцентують увагу на окремих елементах системи, у даному дослідженні показано, що визначальним чинником ефективності є саме узгодженість між ними. У цьому контексті узгодженість виступає системоутворюючим чинником, що визначає здатність системи функціонувати як єдине ціле.

Це положення розширює підхід, представлений у [11] де ресурсне забезпечення розглядається як основа ефективності підготовки. Проведений аналіз доводить, що навіть за обмежених ресурсів ефективність може бути підвищена за рахунок оптимізації взаємодії між елементами системи.

У цьому контексті організація БЗВП набуває ознак системи, в якій критичним є не рівень удосконалення окремих компонентів, а ступінь їх узгодженості.

4. Теоретичне узагальнення: БЗВП як процес трансформації

Результати дослідження дають підстави запропонувати уточнення теоретичного підходу до розгляду БЗВП.

БЗВП доцільно інтерпретувати не лише як процес навчання або організації підготовки, а як процес трансформації цивільної особи у військовослужбовця. У межах цього процесу відбувається не тільки набуття знань, умінь і навичок, а й адаптація до військового середовища, формування поведінкових моделей та здатності діяти у складі підрозділу. Такий підхід дозволяє інтегрувати різні аспекти підготовки в межах єдиної теоретичної рамки.

Таким чином, організація БЗВП виступає механізмом забезпечення цієї трансформації, а її ефективність визначається здатністю системи досягти необхідного результату в умовах обмеженого часу.

5. Обмеження дослідження

Дослідження має оглядовий характер, що обмежує можливість емпіричної перевірки отриманих результатів. Водночас це відкриває перспективи для подальших досліджень. Крім того, відсутність кількісних емпіричних даних обмежує можливість оцінювання ефективності організації БЗВП за конкретними показниками.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення методичних підходів оцінювання ефективності організації БЗВП та їх апробацію в реальних умовах підготовки військовослужбовців.

6. Практичні наслідки отриманих результатів

Отримані результати мають важливе практичне значення для організації БЗВП. Зокрема, вони дозволяють сформулювати низку положень, які можуть бути використані при вдосконаленні системи підготовки.

По-перше, необхідно забезпечити узгодженість між рівнями військового управління підготовкою. Це передбачає чітке визначення функцій та відповідальності суб'єктів підготовки, а також встановлення механізмів координації їх діяльності.

По-друге, доцільно впроваджувати принципи адаптивності у процес організації підготовки. Це означає можливість зміни структури та змісту навчального процесу залежно від умов його проведення.

По-третє, важливим є розвиток інструкторсько-викладацького складу. Підвищення його кваліфікації дозволяє забезпечити якість підготовки навіть за обмежених ресурсів.

По-четверте, необхідно вдосконалювати систему ресурсного забезпечення підготовки, забезпечуючи її рівномірність та достатність.

7. Системний ефект інтеграції підходів

Особливу увагу слід приділити ефекту, який виникає внаслідок інтеграції різних підходів до організації підготовки. Така інтеграція дозволяє не лише поєднати їх переваги, але й компенсувати обмеження кожного з них.

Наприклад, інституційний підхід забезпечує стабільність, функціональний — гнучкість, компетентнісний — результативність, ресурсний — реалістичність. Їх поєднання створює умови для формування збалансованої системи підготовки.

Таким чином, інтеграція підходів виступає не лише теоретичним положенням, а практичним інструментом підвищення ефективності БЗВП.

Висновки

У результаті проведеного дослідження встановлено, що організація БЗВП військовослужбовців, призваних на військову службу за призовом по мобілізації, на особливий період, є складною системою, ефективність якої визначається взаємодією її складових. Виявлено, що існуючі підходи до організації підготовки відображають окремі аспекти цього процесу і не забезпечують її цілісного розгляду.

Додатково встановлено, що ізольоване застосування інституційного, функціонального, компетентнісного та ресурсного підходів не забезпечує належного рівня ефективності БЗВП. Обґрунтовано, що ключовою умовою підвищення ефективності є їх інтеграція в межах системи БЗВП, що дозволяє забезпечити узгодженість організаційних рішень, процесів навчання та ресурсного забезпечення.

Встановлено, що основними обмеженнями організації БЗВП є фрагментарність керівництва, нерівномірність ресурсного забезпечення, варіативність рівня підготовки інструкторсько-викладацького складу та відсутність єдиних підходів до стандартизації навчального процесу. Доведено, що зазначені обмеження мають системний характер і впливають на результативність підготовки в умовах обмеженого часу.

Обґрунтовано доцільність розгляду БЗВП як процесу трансформації цивільної особи у військовослужбовця, що дозволяє інтегрувати різні аспекти організації підготовки в межах єдиної теоретичної рамки.

Отримані результати можуть бути використані при вдосконаленні організації БЗВП, зокрема у частині підвищення узгодженості її складових, підвищення рівня інструкторсько-викладацького складу та оптимізації використання ресурсів. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методичних підходів до оцінювання ефективності організації БЗВП та їх емпіричній перевірці в умовах функціонування системи підготовки військовослужбовців, призваних за мобілізацією.

Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Neorhadze, O. (2022). Method's for assessing the level of the organization of joint training of defence forces. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*, 44(2), 43-47. <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2022-44-2-43-47>.
2. Камалов, Є. (2025). Базова підготовка громадян України до національного опору в рамках Сил територіальної оборони. *Social Development and Security*, 15(5), 79-84. <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.5.6>.
3. Ніколайчук, О. & Георгадзе, О. (2024). Часткова методика оцінювання рівня організації базової загальновійськової підготовки. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*, 51(3), 15-22. <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2024-51-3-15-22>.
4. Можаровський, В., Годзь, С. & Колесник, О. (2024). Методичний підхід до обґрунтування перспективної системи підготовки Збройних Сил України в умовах воєнного стану. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України*, 83(3), 12-19. <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2024-3-83/12-19>.

5. Винокуров Д. (2022). Методичний підхід щодо оцінювання рівня компетентностей змінного складу навчального центру. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*, 44(2), 69-73. <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2022-44-2-69-73>.
6. Шевчук В., Пампуха І., Нікіфоров М., Георгадзе, О. & Баргилевич А. (2020). Обґрунтування узагальненого показника оцінювання ефективності підготовки окремої бригади територіальної оборони Збройних Сил України. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського Національного університету імені Т. Шевченка*, 68(4), 100-110. <https://doi.org/10.17721/2519-481X/2020/68-11>.
7. Shemchuk, V., Kabitska, O., Skrypka, O., Svoboda, I. & Danylevskiy, A. (2025). Pedagogical approaches to improving the military training system with regard to the current challenges. *Perspectivas em Diálogo revista de educação e sociedade*, 12(33), 31-46. <https://doi.org/10.55028/pdres.v13i34.24312>.
8. Heorhadze O. & Barhylevych A. (2020). Separate brigade of territorial defence level of training organization assessment methodology. *Political Science and Security Studies Journal*, 1(1), 71-75. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4399732>.
9. Георгадзе, О., Репіло, Ю., Куртсеітов, Т., Микусь, С., & Хома, В. (2022). Методичний підхід щодо оцінювання рівня організації підготовки у Збройних Силах України. *Social Development & Security*, 12(5), 1-9. <https://doi.org/10.33445/sds.2022.12.5.1>.
10. Печорін, О., Георгадзе, О., Чайковська, О. & Ключак О. (2023). Методичний підхід щодо оцінювання рівня підготовленості сил оборони держави. *Збірник наукових праць Національного університету оборони України Труди університету*, 4(179), 145-154.
11. Георгадзе, О. (2016). Методика оцінювання рівня ресурсного забезпечення заходів бойової підготовки військових частин. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*, 3(27), 144-147. URL : https://slyusar.kiev.ua/sitsbo_2016_3_27.pdf.

References

1. Heorhadze, O. (2022). Methods for assessing the level of the organization of joint training of defence forces. *Suchasni informatsiini tekhnolohii u sferi bezpeky ta oborony*, 44(2), 43–47. <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2022-44-2-43-47>
2. Kamalov, Ye. (2025). Bazova pidhotovka hromadian Ukrainy do natsionalnoho oporu v ramkakh Syl terytorialnoi oborony [Basic training of Ukrainian citizens for national resistance within the Territorial Defense Forces]. *Social Development and Security*, 15(5), 79–84. <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.5.6>
3. Nikolaichuk, O., & Heorhadze, O. (2024). Chastkova metodyka otsiniuvannya rivnia orhanizatsii bazovoi zahalnoviiskovoi pidhotovky [Partial methodology for assessing the level of organization of basic military training]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii u sferi bezpeky ta oborony*, 51(3), 15–22. <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2024-51-3-15-22>
4. Mozharovskiy, V., Hodz, S., & Kolesnyk, O. (2024). Metodychnyi pidkhid do obruntuvannya perspektyvnoi systemy pidhotovky Zbroinykh Syl Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Methodological approach to substantiating the prospective training system of the Armed Forces of Ukraine under martial law]. *Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 83(3), 12–19. <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2024-3-83/12-19>
5. Vynokurov, D. (2022). Metodychnyi pidkhid shchodo otsiniuvannya rivnia kompetentnostei zminnoho skladu navchalnoho tsentru [Methodological approach to assessing the competence level of training center personnel]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii u sferi bezpeky ta oborony*, 44(2), 69–73. <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2022-44-2-69-73>
6. Shevchuk, V., Pampukha, I., Nikiforov, M., Heorhadze, O., & Barhylevych, A. (2020). Obgruntuvannya uzahalnenoho pokaznyka otsiniuvannya efektyvnosti pidhotovky okremoi

- bryhady terytorialnoi oborony Zbroinykh Syl Ukrainy [Substantiation of a generalized indicator for evaluating the effectiveness of training of a separate territorial defense brigade of the Armed Forces of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Viiskovoho instytutu Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 68(4), 100–110. <https://doi.org/10.17721/2519-481X/2020/68-11>
7. Shemchuk, V., Kabitska, O., Skrypka, O., Svoboda, I., & Danylevskiy, A. (2025). Pedagogical approaches to improving the military training system with regard to the current challenges. *Perspectivas em Diálogo: Revista de Educação e Sociedade*, 12(33), 31–46. <https://doi.org/10.55028/pdres.v13i34.24312>
 8. Heorhadze, O., & Barhylevych, A. (2020). Separate brigade of territorial defence level of training organization assessment methodology. *Political Science and Security Studies Journal*, 1(1), 71–75. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4399732>
 9. Heorhadze, O., Repilo, Yu., Kurtseitov, T., Mykus, S., & Khoma, V. (2022). Metodychnyi pidkhid shchodo otsiniuvannia rivnia orhanizatsii pidhotovky u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Methodological approach to assessing the level of organization of training in the Armed Forces of Ukraine]. *Social Development and Security*, 12(5), 1–9. <https://doi.org/10.33445/sds.2022.12.5.1>
 10. Pechorin, O., Heorhadze, O., Chaikovska, O., & Kliuchak, O. (2023). Metodychnyi pidkhid shchodo otsiniuvannia rivnia pidhotovlenosti syl oborony derzhavy [Methodological approach to assessing the preparedness level of state defense forces]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy. Trudy universytetu*, 4(179), 145–154
 11. Heorhadze, O. (2016). Metodyka otsiniuvannia rivnia resursnoho zabezpechennia zakhodiv boiovoi pidhotovky viiskovykh chastyn [Methodology for assessing the level of resource provision of combat training activities of military units]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii u sferi bezpeky ta oborony*, 3(27), 144–147. https://slyusar.kiev.ua/sitsbo_2016_3_27.pdf

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons «Attribution» 4.0.